

POSTANOWIENIE

Dnia 8 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 8 marca 2023 r.

w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej

wniosku obrońcy sędziego A.Ś-F.

o zbadanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego Marię Szczepaniec

wymogów niezawisłości i bezstronności w sprawie o sygn. I ZSK 2/23

postanawia

na zasadzie art. 29 § 10 ustawy o Sądzie Najwyższym odrzucić
wniosek.

UZASADNIENIE

W dniu 6 lutego 2023r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy Sędziego A.Ś-F, w sprawie dyscyplinarnej o sygnaturze akt IZSK 2/23, w którym wniósł on na podstawie art. 29 § 5 i 6 pkt 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 5 ze zm.)

o stwierdzenie występowania przesłanek, o których mowa w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym oraz o zbadanie spełnienia przez Sędziego Sądu Najwyższego Marię Szczepaniec wymogów niezawisłości i bezstronności a nadto o wyłączenie Sędziego Sądu Najwyższego Marii Szczepaniec od rozpoznania sprawy o sygnaturze akt I ZSK 2/23.

W uzasadnieniu wskazał, w jego ocenie SSN Maria Szczepaniec, która powołana została na stanowisko Sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, a jednocześnie powołana została na stanowisko w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, której to rzekomo legalności powołania miał dotyczyć list do OBWE, co jest treścią zarzutu dyscyplinarnego nie spełnia

standardu bezstronności, o których mowa w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, dlatego też niezbędne jest wyłączenie SSN Marii Szczepaniec od jej rozpoznania.

Wnioskodawca podniósł, że SSN Maria Szczepaniec została wyznaczona do orzekania w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 września 2022 r. Wcześniej na podstawie wniosku - uchwały nr [...] Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3) - została przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 10 października 2018 r. powołana na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Przed powołaniem na stanowisko SSN nie orzekała ona w sądach powszechnych, była nauczycielem akademickim, adiunktem, a później profesorem nadzwyczajnym na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu [...] w W., specjalizowała się w zakresie prawa karnego, w latach 2014-2018 była ona również adwokatem.

Co istotne, wymienioną wyżej ustawą o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa dokonano w tejże ustawie doniosłych zmian - w tym dodano do niej art. 9a, stanowiący, iż Sejm wybiera spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych piętnastu członków Rady na wspólną czteroletnią kadencję (ustęp 1.). Dokonując wyboru, o którym mowa w ust. 1, Sejm, w miarę możliwości, uwzględnia potrzebę reprezentacji w Radzie sędziów poszczególnych rodzajów i szczebli sądów (ustęp 2.). Wspólna kadencja nowych członków Rady wybranych spośród sędziów rozpoczyna się z dniem następującym po dniu, w którym dokonano ich wyboru. Członkowie Rady poprzedniej kadencji pełnią swoje funkcje do dnia rozpoczęcia wspólnej i kadencji nowych członków Rady (ustęp 3.). Takie rozwiązanie, polegające na odebraniu władzy sądowniczej uprawnienia do wyboru sędziów pełniących funkcję członków Krajowej Rady Sądownictwa (KRS) i przekazaniu go władzy ustawodawczej, spotkało się ze stanowczą krytyką - jako prowadzące do niedopuszczalnej ingerencji w zarządzanie wymiarem sprawiedliwości.

Wnioskodawca podkreślił, iż Krajowa Rada Sądownictwa, na mocy przepisu art. 186 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483) jest konstytucyjnym organem stojącym na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, w skład którego mieli wchodzić: Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Minister Sprawiedliwości, Prezes Naczelnego Sądu, jedna osoba powołana przez Prezydenta RP, 15 członków wybranych spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych; czterech

członków wybranych przez Sejm spośród posłów oraz 2 członków wybranych przez Senat spośród senatorów (art. 187 Konstytucji). *Ratio legis* tej regulacji, zaakceptowaną zarówno w doktrynie jak i w praktyce, było wprowadzenie zasady wyboru sędziów - członków KRS przez samych sędziów. Były one respektowane przez dwie kolejne ustawy określające ustrój, zakres działania i tryb pracy KRS oraz sposób wyboru jej członków (delegacja ustawowa art. 187 ust. 4 Konstytucji; Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa z dnia 27 lipca 2001 r., jednolity tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 11, poz.67 oraz Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa z dnia 12 maja 2011 r., w pierwotnej redakcji normatywnej Dz.U. z 2011 r. Nr 126, poz. 714). Powyższe rozwiązania legislacyjne odnoszące się do Krajowej Rady Sądownictwa budzą szereg wątpliwości wśród przedstawicieli praktyki prawniczej, doktryny i judykatury. Były również przedmiotem analizy w licznych orzeczeniach, zarówno sądów krajowych, jak i międzynarodowych.

W ocenie wnioskodawcy Krajowa Rada Sądownictwa nie może być w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego, TSUE oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznana za organ odpowiadający modelowi i standardowi funkcjonowania wynikającemu z właściwych przepisów Konstytucji RP, przepisów prawa Unii Europejskiej oraz przepisów Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (EKPCz). Podobne wnioski płyną z rekomendacji Komitetu Ministrów Rady oraz Opinii Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich CCJE, które akcentują potrzebę takiego ukształtowania składu Rady, by co najmniej połowa jej członków była wybrana przez przedstawicieli środowisk sędziowskich z poszanowaniem zasady pluralizmu wewnątrz wymiaru sprawiedliwości (rekomendacja Komitetu Ministrów Rady nr CM/Rec(2010)12 i opinia Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich w sprawie Rady Sądownictwa w służbie społeczeństwu). Wnioskodawca nadmienił, że w dniu 17 września 2018 r. odbyło się zwołane przez Zarząd Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa (ENCJ) Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie ENCJ, decyzją którego polska Krajowa Rada Sądownictwa została zawieszona w prawach członka - wobec niespełniania przez KRS wymogów ENCJ dotyczących niezależności.

Wnioskodawca zwrócił również uwagę także na fakt, iż wobec sędzi A.Ś-F. toczy się obecnie postępowanie dyscyplinarne motywowane stricte politycznie, w związku z podpisaniem

przez sędziego pisma z dnia 28 kwietnia 2020 r. do ambasadora I.S.G.- Dyrektora Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (list do OB WE). List ten wyrażał obawę o prawidłowość przeprowadzenia tzw. „wyborów kopertowych”, ale także wskazywał na wątpliwości co do możliwości rozpoznania protestów wyborczych i stwierdzenia ważności wyborów przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. Nie budzi wątpliwości, że każdy obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, również sędziowie mają prawo zgodnie z art. 54 Konstytucji RP wolność wyrażania swoich poglądów i zajmowania stanowiska w społecznie doniosłych sprawach. Funkcja ścigania dyscyplinarnego realizowana jest więc przez Zastępcę Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w P. wyłącznie z powodów politycznych, w interesie rządzącej większości i ma na celu stłumienie jakiegokolwiek krytyki obecnie obowiązujących rozwiązań prawnych. Ponadto jak wynika z zarzutu przedstawionego sędziemu miał on rzekomo w przewołanym powyżej piśmie (list do OB WE) kwestionować skuteczność powołania sędziów orzekających w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, do której to Izby powołana był również SSN Maria Szczepaniec, co oznacza, że pośrednio rozstrzygając sprawę dyscyplinarną sędziego A.Ś-F., wypowiadałaby się ona we własnej sprawie, tj. legalności powołania do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, łamiąc zasadę *nemo iudex in causa sua*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek obrońcy sędziego A.Ś-F. , złożony w trybie art. 29 § 5 i n. ustawy o Sądzie Najwyższym nie spełnia określonych w ustawie warunków jego dopuszczalności i z tych przyczyn podlega odrzuceniu.

Zgodnie z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy (tzw. test niezawisłości i bezstronności).

Na podstawie art. 29 § 9 i 10 ustawy, wniosek o zbadanie wymogów niezawisłości i bezstronności powinien czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać żądanie stwierdzenia, że w danej sprawie zachodzą przesłanki określone w art.

29 § 5 ustawy o SN oraz przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie wraz z dowodami na ich poparcie. Wniosek niespełniający tych wymagań podlega odrzuceniu bez wezwania do usunięcia braków formalnych. Odrzuceniu podlega również wniosek złożony po upływie terminu albo z innych przyczyn niedopuszczalny (zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2023 r., III CB 23/22).

W postanowieniu z 15 listopada 2022 r., III CB 5/22, Sąd Najwyższy trafnie zauważył, że skoro w założeniu ustawodawcy ów wniosek ma zmierzać do stwierdzenia niespełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów (naruszenia standardu) niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie, należy stwierdzić, iż nie wystarczy przytoczenie okoliczności towarzyszących powołaniu danego sędziego Sądu Najwyższego (w tym ewentualnych wadliwości procedury nominacyjnej) i jego postępowania po powołaniu (w szczególności czynności jurysdykcyjnych, prejurysdykcyjnych, oświadczeń i wypowiedzi w sferze publicznej czy innej działalności publicznej), które mogą wywoływać uzasadnione wątpliwości co do spełnienia przezeń wymagań niezawisłości i bezstronności, ale konieczne jest także wskazanie okoliczności świadczących o tym, że deficyt ten może oddziaływać na wynik konkretnej sprawy, z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Oznacza to, że przedmiotem badania w trybie art. 29 § 5 ustawy jest dochowanie „wymogów” (standardu) niezawisłości i bezstronności w kontekście konkretnej sprawy w tym sensie, iż ewentualne deficyty niezawisłości i bezstronności mogą oddziaływać na wynik tej sprawy. Ścisły związek badania z konkretną sprawą potwierdza to, że powinno ono uwzględniać okoliczności dotyczące uprawnionego oraz charakteru sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 listopada 2022 r., III CB 5/22).

Sąd Najwyższy aprobuje stanowisko zawarte w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2023 roku w sprawie sygn.. akt I ZB 44/22, że przez okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego na tle art. 29 § 5 ustawy o SN należy rozumieć nie okoliczności o charakterze ogólnym, odwołujące się do systemowych rozwiązań procesu powoływania sędziów (a zatem w istocie okoliczności dotyczące sposobu ich powołania), lecz indywidualne okoliczności powołania, odnoszące się do konkretnego sędziego objętego wnioskiem o przeprowadzenie tzw. testu niezawisłości i bezstronności.

Podobne stanowisko zajął Naczelny Sąd Administracyjny, który w uzasadnieniu postanowienia z 14 lutego 2023 r., IFSK 2040/22 wskazał, że przy ocenie zachowania standardu niezawisłości i bezstronności nie można oprzeć się jedynie na okolicznościach towarzyszących powołaniu sędziego. Tym samym podważenie niezawisłości lub bezstronności sędziego nie może opierać się jedynie na stwierdzeniu, że sędzia został powołany na wniosek KRS ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Konieczne jest powołanie innych okoliczności konkretyzujących, jakie okoliczności towarzyszące powołaniu konkretnego Sędziego oraz występujące po jego powołaniu i mające ścisły związek z jego osobą oraz osobą wnioskodawcy mogą wpływać na brak bezstronności i niezawisłości sędziego w danej sprawie.

Bez wątpienia niniejszy wniosek o zainicjowanie postępowania na podstawie art. 29 § 5 u.SN nie czyni zadość powyższym wymaganiom z uwagi na jego ogólnikowy charakter. Szczegółowa

analiza wniosku o zbadanie standardów bezstronności i niezawisłości SSN Marii Szczepaniec uzasadnia twierdzenie, że w odniesieniu do wskazanego w art. 29 § 5 w zw. z § 9 ustawy o SN wymogu powołania okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego, opiera się on w istocie nie na indywidualnych okolicznościach powołania Sędziego Marii Szczepaniec na urząd Sędziego Sądu Najwyższego (żadna tego rodzaju zindywidualizowana okoliczność nie została przez wnioskodawcę powołana), lecz koncentruje się na występującej zdaniem wnioskodawcy, systemowej nieprawidłowości powoływania sędziów, której wnioskodawca upatruje w ukształtowaniu Krajowej Rady Sądownictwa na podstawie powołanej wyżej ustawy nowelizującej z 8 dnia grudnia 2017 r.

Tego rodzaju abstrakcyjnie sformułowane zarzuty nie mogą odnieść skutku w postępowaniu toczącym się na podstawie art. 29 § 5 i n. ustawy o SN, gdyż celem tej instytucji nie jest umożliwienie kwestionowania przewidzianego przez ustawodawcę systemu powoływania sędziów, ale ocena indywidualnych okoliczności dotyczących powołania konkretnego sędziego oraz jego zachowania po powołaniu, przy czym ocena ta powinna nastąpić w kontekście konkretnej sprawy. Tymczasem we wniosku żadne indywidualne okoliczności nie zostały wskazane.

Niezależnie od powyższego wnioskodawca nie wskazał żadnych okoliczności, które wystąpiły po powołaniu Sędziego Marii Szczepaniec, które miałyby podważać zaufanie do jego bezstronności i niezawisłości w pierwotnej sprawie.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy uznał, że wniosek nie spełnia wymagań formalnych, określonych w art. 29 § 9 pkt 1 i 2 ustawy. Dlatego też stosownie do art. 29 § 10 ustawy o Sądzie Najwyższym Sąd orzekł jak w sentencji.

ał